tendencies of today's higher professional education is regarded to be continuous or life-long learning, the author of the article suggests to look upon ICT as the means of self-education skills formation which allows the cadets to find, master and operate different types of information. This makes us aware of the need to change the traditional classroom approach into more creative, flexible, student-oriented one where the part of the academic process goes beyond the classroom limits and is shifted on-line. To define the most efficient ways of its implementation, the article provides analysis of such learning model as flipped classes.

The results of the research allows for the conclusion that when flipping the classes a teacher creates such pedagogical conditions which provide for the improvement of students' abilities to study individually and independently and thus bear full responsibility for their level of knowledge and skills. Nevertheless, to make this educational model effective at different stages of training programme in the framework of continuous education it is important to consider peculiar features of each training stage. The article discovers the factors which influence the specifics of this model usage depending on the training stage when teaching Maritime English to future seafarers.

Key words: continuous professional education, computer-based education, split-level education, professionally-oriented communication, learning model, flipped classes, self-education skills, didactic requirements.

УДК 373.5.016:811.161.2'36:37.015.311

DOI <https://doi.org/10.31392/2311-5491/2019-70.43>

Озарь Ю. В.

СИСТЕМА ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ ВПРАВ І ЗАВДАНЬ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено систему особистісно орієнтованих вправ і завдань у процесі навчання граматики української мови в закладах загальної середньої освіти. Зосереджено увагу на тому, що учні мають не лише класифікувати мовні явища, але й звертати увагу на норми узгодження мовних одиниць, мовленнєву культуру. На основі аналізу праць українських лінгводидактів з'ясовано ознаки, підходи та критерії до класифікації вправ, зроблено висновок про те, що формування граматично нормативного мовлення учнів у процесі навчання граматики української мови буде ефективним за умови впровадження в освітній процес системи особистісно орієнтованих вправ і завдань, що забезпечать формування духовного світу учнів, системи загальнолюдських, національних, особистісних ціннісних орієнтирів. Суб'єкт-суб'єктне навчання базується на особистісному просторі старшокласника, особливостях засвоєння ним матеріалу, з'ясуванні змісту суб'єктивного досвіду учня, урахуванні вивчений в основній школі матеріал, на мотивації та виявленні інтересів і здібностей, розвитку вмінь ставити цілі й систематично працювати над ними. Визначено, що обов'язковим компонентом методичної системи на завершальному етапі вивчення української мови (10–11 класи) є комплексні вправи, що спонукають учнів до словесної творчості та націлюють на розв'язання граматичних завдань, ґрунтуються на засадах методу узагальнення предметних структур і формування вмінь пізнавальної та мовленнєвої діяльності. Серед проаналізованих класифікацій вправ і завдань найбільш доцільними є мотиваційні (стимулюють внутрішні особистісні мотиви старшокласника до вивчення граматичних одиниць), когнітивні (аналіз, створення, заміна, конструювання мовного матеріалу), комунікативні (ситуації спілкування проблемно-пошукового спрямування). Подано зразки особистісно орієнтованих вправ і завдань у процесі навчання граматики української мови в закладах загальної середньої освіти на прикладі теми «Особливості кличного відмінка» (10 клас).

Ключові слова: граматика, завдання, комплексна вправа, морфологічна вправа, мотиваційна вправа, синтаксична вправа, особистісно орієнтований підхід.

Провідним завданням мовної освіти в Україні є формування граматично нормативного мовлення учнів у процесі навчання української мови в закладах загальної середньої освіти, що є базовим для оволодіння знаннями, уміннями та навичками мовленнєвої культури. На думку О. Горошкіної, оновлення змісту мовної освіти вимагає трансформації технології навчання української мови, розроблення інноваційних методик, спрямованих на формування мовної особистості, яка адаптована до конкретних соціальних умов. Форми, методи та прийоми навчання мають максимально враховувати інтереси, здібності, пізнавальні запити особистості [3, с. 212].

У процесі навчання граматики учні мають не лише розпізнавати й класифікувати мовні явища для морфологічного чи синтаксичного розбору, але й вміти використовувати мовні одиниці всіх рівнів в усному й писемному мовленні, звертати увагу на труднощі (морфологічні, синтаксичні помилки), норми узгодження мовних одиниць, мовленнєву культуру. Тому розробка особистісно орієнтованих вправ і завдань у процесі навчання граматики української мови в закладах загальної середньої освіти максимально зосереджуватиме увагу на особистісному просторі старшокласника, особливостях засвоєння ним матеріалу, з'ясуванні змісту суб'єктивного досвіду учня, урахуванні вивчений матеріал в основній школі, на виявленні інтересів і здібностей, розвитку вмінь ставити цілі й системно працювати над їх реалізацією.

Систему вправ і завдань із вивчення граматики української мови обґрунтовують у наукових і методичних працях О. Біляєв, О. Божко, Л. Варзацька, Т. Гнаткович, Н. Голуб, О. Горошкіна, Н. Дика, С. Караман, О. Караман, О. Копусь, І. Кучеренко, О. Кучерук, І. Кухарчук, О. Кулик, Т. Ладиженська, Л. Мамчур, В. Мельничайко, Г. Михайловська, О. Нікітіна, С. Омельчук, М. Пентилюк, О. Попова, Т. Симоненко й інші.

Мета статті – висвітлення системи особистісно орієнтованих вправ і завдань у процесі навчання граматики української мови в закладах загальної середньої освіти.

Досягнення мети потребувало вирішення таких завдань:

1) охарактеризувати основні ознаки, підходи та критерії до класифікації вправ і завдань у процесі навчання граматики з метою застосування на уроках української мови;

2) спираючись на розвідки українських лінгводидактів, визначити обов'язкові компоненти методичної системи, проаналізувати комплексні граматичні вправи та з'ясувати найбільш ефективні серед них для формування граматично нормативного мовлення учнів;

3) спроектувати фрагмент уроку в системі особистісно орієнтованих вправ і завдань у процесі навчання граматики української мови в закладах загальної середньої освіти.

Якісне навчання граматики української мови неможливе без системи вправ і завдань, які мають забезпечити не лише теоретичні знання з морфології та синтаксису, але й формування духовного світу учнів, системи загальнолюдських, національних, особистісних ціннісних орієнтирів. О. Біляєв уважав неправомірним віднесення до того чи іншого методу навчання певних робіт, завдань і вправ із мови та виокремлював їх у самостійний метод навчання. Дідактична суть методу вправ і завдань полягає у виробленні мовних умінь і навичок на основі спеціально розробленої комплексної системи завдань і вправ, спрямованої на поетапне формування в учнів відповідних умінь і навичок та контроль ефективності цієї роботи.

Навчальні завдання – різноманітні за змістом і обсягом види самостійної навчальної роботи, які виконуються учнями за вказівками вчителя, обов'язкова складова частина процесу навчання й важливий засіб його активізації [2, с. 128]. Вправа – повторне виконання дії з метою її засвоєння; усвідомлення змісту її дії, закріплення, узагальнення і автоматизація вмінь та навичок (вироблення мовних і мовленнєвих умінь і навичок) [10, с. 51].

У сучасній лінгводидактиці існують різні підходи та критерії до класифікації навчальних вправ і завдань (див. рис. 1).

КРИТЕРІЙ	ВИД ВПРАВ
☐ за дидактичною метою	підготовчі, тренувальні, завершальні (В. Онищук);
☐ за особливостями сприйняття й виконання вправ	слухово-мовленнєві, зорово-мовленнєві, слухово-моторні, зорово-моторні (В. Мельничайко);
☐ відповідно до операцій, які забезпечують текстотворення	лексико-семантичні, логіко-структурні, аналітичні, продуктивні (Н. Голуб);
☐ за критеріями когнітивності і креативності	аналітичні, комунікативні, асоціативні, дослідницькі (М. Пентиліук, О. Горошкіна, О. Нікітіна);
☐ за ступенем продуктивності й самостійності мовленнєвої діяльності	аналітичні, репродуктивні, конструктивні, продуктивно-творчі (О. Кулик);
☐ за співвіднесеністю дій за готовим і створюваним текстом	аналітичні на основі готового тексту, аналітико-мовленнєві на перетворення мовного матеріалу, на створення власного тексту (Т. Ладиженська);
☐ за фазами породження мовлення	докомунікативні, комунікативні, посткомунікативні (Т. Симоненко);
☐ за компетентісно орієнтованим спрямуванням	аналітико-кваліфікувальні; репродуктивно-конструктивні; творчі (О. Божко).

Рис. 1. Критерії та види вправ з української мови

Компетентісно орієнтоване навчання поєднує в собі пізнавальні, проєктувальні, організаційні й інформативні вміння. Нам імпонують когнітивно-розвивальні вправи (М. Пентиліук, О. Горошкіна, О. Нікітіна), що поділяються на аналітичні, комунікативні, асоціативні та дослідницькі [9, с. 61] (див. рис. 2).

Курс української мови на завершальному етапі є комунікативно спрямованим, зорієнтованим на формування в учнів граматично нормативного мовлення, ключових компетентностей, умінь і навичок правильно, вільно та комунікативно виправдано користуватися мовними засобами в усіх видах мовленнєвої діяльності. С. Омельчук виділяє конструктивні, мовленнєві й комунікативні вправи. Конструктивні вправи, тобто синтетичні вправи творчого характеру, основу яких становить самостійне моделювання, реконструювання і конструювання синтаксичних конструкцій, спрямовані на збагачення граматичної будови мовлення учнів. Мовленнєві вправи мають на меті розвиток і вдосконалення мовленнєвих умінь та навичок. Головним засобом мовного спілкування є комунікативні вправи (ситуативні завдання творчого характеру), які формують увесь комплекс умінь і навичок, необхідних у продуктивній мовленнєвій діяльності [8, с. 68].

Рис. 2. Когнітивно-розвивальні вправи (М. Пентилук, О. Горошкіна, О. Нікітіна)

На думку І. Кучеренко, комунікативна вправа передбачає занурення учнів у спроектовану вчителем-словесником ситуацію спілкування, що містить комунікативні навчальні проблемно-пошукові чи дослідницькі завдання. Процес її виконання, реалізований в умовах міжособистісного навчально-пізнавального дискурсу, відображає активну комунікативну діяльність учнів із метою розвитку мовного чуття, інтелектуальних здібностей, дару слова, мислення, мовлення тощо [6, с. 423].

Також важливим завданням на уроці є мотивація сучасного старшокласника. Існує два види мотивації: внутрішня і зовнішня. Без внутрішньої мотивації навчання не буде якісним. Н. Дика виокремлює мотиваційно-орієнтовальні вправи, які спрямовані на розвиток умінь визначати певне лінгвістичне поняття, прогнозування загального результату дискусійних питань із мови і мовлення. Когнітивно-діяльнісні, на думку науковця, передбачають сприймання, усвідомлення і фіксування в пам'яті здобутої інформації, групування лінгвістичних понять за вказаними ознаками, знаходження ключових термінів; репродуктивні пов'язані з умінням відтворювати вивчене, добирати лінгвістичні поняття за певними критеріями, виділяти істотну інформацію; продуктивні спрямовані на творче застосування знань, використання їх у новій мовленнєвій ситуації, складання конспекту і висловлення думки; оцінно-контрольні забезпечують розвиток умінь перевіряти правильність визначень лінгвістичних понять, оцінювати відповіді відповідно до розроблених вимог і аналізувати чиюсь відповідь, прогнозувати кінцевий результат відповідно до комунікативної ситуації [5, с. 38–39].

На думку Т. Грубої, особливу роль у навчанні старшокласників відіграють аналітичні (передбачають аналіз конкретного друкованого, аудіо- або відеоматеріалу у формі тексту, власної мовленнєвої поведінки), аналітико-синтетичні (мають значний потенціал щодо формування в учнів мовленнєвих умінь, спрямованих на часткову синтетичну діяльність: створення фрагмента тексту на основі запропонованого, поширення вихідного тексту, заміна окремих текстових фрагментів тощо) і конструктивні (уможливлюють залучення учнів до креативної діяльності) вправи [4, с. 323].

Необхідно звернути увагу на те, що існує як загальна система вправ з української мови, так і комплексна. Нас цікавить остання у зв'язку з об'єктом нашого дослідження – процесом навчання граматики української мови в закладах загальної середньої освіти.

На думку Л. Варзацької, системотвірним компонентом організованого пізнання на суб'єкт-суб'єктних стосунках є комплексні вправи. Сконструйовані вони з позиції теорії мовленнєвої діяльності. Їм притаманна сукупність таких ознак:

- будуються на основі системи текстів, об'єднаних певною темою соціокультурної змістової лінії, із чітко вираженими їхніми соціокультурними, дидактичними, розвивальними, виховними функціями, у яких виучувані мовні знання є типовими, найбільш вагомими для вираженої думки, та органічно поєднуються з емоційно-образною (ігрова, художня, дослідницька) діяльністю;
- своїм змістом спонукають дітей до словесної творчості й водночас націлюють на розв'язання лексичних, граматичних, правописних завдань;
- ґрунтуються на засадах методу узагальнених предметних структур і узагальнених способів діяльності;
- їх послідовність визначається сутністю опорних умінь, завдяки чому створюються оптимальні умови для опанування програмового матеріалу через порівняння, зіставлення, перекопювання, встановлення внутрішньопоняттєвих і міжпоняттєвих зв'язків і формування узагальнених умінь пізнавальної та мовленнєвої діяльності [1, с. 10].

Граматичні (морфологічні й синтаксичні) вправи спрямовані на засвоєння властивостей і функцій граматичних одиниць у мові й мовленні та є важливою передумовою формування практичних умінь і навичок учнів у різних видах мовленнєвої діяльності [10, с. 63]; морфологічні вправи виробляють умінь визначати частини мови з урахуванням їхнього змісту, морфологічних ознак і синтаксичної ролі [10, с. 188]; синтаксичні спрямовані на практичне засвоєння синтаксичних одиниць, зокрема різних видів простих, ускладнених і складних речень, головних і другорядних членів речення, складання речень, заміну одних синтаксичних конструкцій іншими, виправлення одноманітної або неправильної побудови речень тощо [10, с. 255].

Для побудови системи особистісно орієнтованих вправ і завдань у процесі навчання граматики української мови в закладах загальної середньої освіти необхідно проаналізувати, як саме побудована методична система навчання української мови. На думку О. Кучерук, особистісно орієнтована методична система навчання української мови передбачає формування мовної особистості за допомогою «збагаченої» системи методів, варіативних технологій навчання, обов'язково з урахуванням особливостей індивідуального досвіду учня (пізнавальний, соціокультурний, комунікативний), різних рівнів персональних когнітивних стилів [7, с. 212].

Пропонуємо зразки особистісно орієнтованих вправ і завдань у процесі навчання граматики української мови в закладах загальної середньої освіти на прикладі теми «Особливості кличного відмінка» (10 клас).

Актуалізація опорних знань. Підтвердіть або спростуйте запропоновані варіанти іменників у формі кличного відмінка (на основі презентації з використанням анімації (див. рис. 3)).

Рис. 3. Зразок презентації з використанням анімації

Ситуація вибору. На основі поданого матеріалу в підручнику розробіть пам'ятку у вигляді схеми, таблиці, аудіо- чи відеоматеріалу на такі теми: група № 1: «Закінчення іменників I відміни у формі кличного відмінка»; група № 2: «Закінчення іменників II відміни у формі кличного відмінка»; група № 3: «Закінчення іменників III відміни у формі кличного відмінка».

Проблемно-пошукова ситуація.

Запишіть іменники у формі кличного відмінка однини, вкажіть відміну та поясніть вибір закінчення.

Олеся, Анатолій, керівник, Київ, Галя, доня, учитель, Ілля, радість, швець, країна, Ігор, колега, пан Іваненко, Олег, мудрець.

Ситуація зацікавленості. Скористайтесь сайтом (<https://zno.osvita.ua/ukrainian/>) та знайдіть типові завдання ЗНО з теми «Особливості кличного відмінка» за останні 5 років. Виконайте тести та продемонструйте зразки завдань у класі для опитування однокласників (див. рис. 4).

Рис. 4. Зразок тестового завдання ЗНО з теми «Особливості кличного відмінка»

Комунікативна ситуація. Перегляньте запропоновані відео. Поміркуйте та висловіть свої припущення щодо того, чому під час звертань ми часто припускаємося помилок.

Розробіть універсальну коротку пам'ятку для правильного використання кличного відмінка.

Складіть діалог на одну із запропонованих тем, використовуючи звертання:

- Телефонна розмова однокласників щодо пропущеного тижня у школі.
- Діалог-волевиявлення між одинадцятикласником і батьками щодо вибору майбутньої професії.
- Емоційно-оцінний діалог між однокласниками після відвідання Дня відкритих дверей в одному з університетів міста Києва.

Ситуація успіху. Проаналізуйте, чи вдалося повторити, узагальнити вже відому для вас інформацію. Поміркуйте, чи впоралися ви із цілями навчання. Свою думку аргументуйте.

Отже, обов'язковим компонентом методичної системи, що базується на суб'єктно-суб'єктних взаєминах учня та вчителя, є комплексні вправи, серед яких найбільш доцільними є мотиваційні (стимулюють внутрішні особистісні мотиви старшокласника до вивчення граматичних одиниць мовлення, прагнення до грамотності та загального успіху), когнітивні (аналітичні, аналітико-синтетичні та конструктивні – аналіз мовного матеріалу, створення, поширення або заміна окремих текстових фрагментів), комунікативні (ситуації спілкування, комунікативні навчальні проблемно-пошукові або дослідницькі завдання) вправи. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в комплексному розробленні особистісно орієнтованих вправ і завдань у процесі навчання граматики української мови.

Використана література:

1. Варзацька Л. Формування оргдіяльнісних умінь на уроках української мови в старшій школі на академічному рівні : методичний посібник. Київ : Педагогічна думка, 2012. 144 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
3. Горошкіна О. Концепція як лінгводидактичний жанр. *Теоретична і дидактична філологія*. 2014. Вип. 5. С. 207–214.
4. Груба Т. Методика формування мовної особистості старшокласника на уроках української мови (профільний рівень) : дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02 ; Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2019. 547 с.
5. Дика Н. Робота з учнями старшої школи над лінгвістичними поняттями: вивчення складнопідрядного речення. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2015. №№ 5–6. С. 37–42.
6. Кучеренко І. Теоретичні і методичні засади сучасного уроку української мови в основній школі : дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02 ; Херсонський державний університет. Київ, 2019. 561 с.
7. Кучерук О. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2011. 420 с.
8. Омельчук С. Формування мовленнєво-комунікативних умінь учнів основної школи на завершальному етапі вивчення синтаксису : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 ; Інститут педагогіки АПН України. Київ, 2003. 237 с.
9. Пентиліук М., Горошкіна, О., Нікітіна А. Основи когнітивної методики навчання української мови. *Педагогічні науки*. 2006. Вип. 42. С. 57–62.
10. Словник-довідник з української лінгводидактики / кол. авторів ; за ред. М. Пентиліук. Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.

References:

1. Varzatska, L. O. (2012) Formuvannia orhdiialnisnykh umin na urokakh ukrainskoi movy v starshii shkoli na akademichnomu rivni [Formation of organization alskillsin the Ukrainian language lessons at the high schooll evel at the academic level]: metodychnyi posibnyk. K.: Pedahohichna dumka. 144 s. [in Ukrainian]
2. Honcharenko, S. U. (1997) Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv : Lybid. 376 s. [in Ukrainian]
3. Horoshkina, O. M. (2014) Kontseptsiiia yak lnhvodydaktichnyi zhanr [The conceptas a lnhvodydaktichnyi genre].Teoretychna i dydaktychna filolohiia». Vyp. 5. S. 207–214. [in Ukrainian]
4. Hruha, T. L. (2019) Metodyka formuvannia movnoi osobystosti starshoklasnyka na urokakh ukrainskoi movy (profilnyi riven) [Methods of formation of the linguistic personality of the senior pupil at the lessons of the Ukrainian language (profile level)]: dys. ... dokt. ped. nauk: 13.00.02. Kyivskyi universytet imeni Borysa Hrinchenka. Kyiv. 547 s. [in Ukrainian]
5. Dyka, N. M. (2015) Robota z uchniamy starshoi shkoly nad lnhvistychnymy poniattiamy: vyvchennia skladnopedriadnoho rechennia [Working with high school students on linguistic concepts: the study of complex sentence]. Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka. № 5–6. S. 37–42. [in Ukrainian]

6. Kucherenko I. A. (2019) Teoretychni i metodychni zasady suchasnoho uroku ukrainskoi movy v osnovnii shkoli [Theoretical and methodological foundations of the modern lesson of the Ukrainian language in primary school]: dys. ... dokt. ped. nauk: 13.00.02. Khersonskiy derzhavnyi universytet. Kyiv. 561 s. [in Ukrainian]
7. Kucheruk O. A. (2001) Systema metodiv navchannia ukrainskoi movy v osnovnii shkoli: teoriia i praktyka [System of methods of teaching ukrainian in primary school: theory and practice]: Monohrafiia. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU imeni I. Franka, 2011. 420 s. [in Ukrainian]
8. Omelchuk S. A. (2003) Formuvannia movlennievo-komunikatyvnykh umin uchniv osnovnoi shkoly na zavershalnomuetapi v yvchennia syntaksysu [Formation of speech and communication skills of elementary school students at the final stage of studying the syntax]: dys...kand. ped. nauk: 13.00.02. Instytut pedahohiky APN Ukrainy. Kyiv. 237 s. [in Ukrainian]
9. Pentyliuk M. I., Horoshkina, O. M., Nikitina A. V. (2006) Osnovy kognityvnoi metodyky navchannia ukrainskoi movy [Fundamentals of cognitive teaching methodology of Ukrainian language]. Pedahohichni nauky. Vyp. 42. S. 57–62. [in Ukrainian]
10. Slovyk-dovidnyk z ukrainskoi linhvodydaktyky [Dictionary of Ukrainian Linguistics]. Kol. avtorivzared. M. I. Pentyliuk. Kyiv : Lenvit, 2015. 320 s. [in Ukrainian]

Ohar Yu. V. System of personality oriented exercises and tasks of learning Ukrainian language in general secondary education

The article covers the system of personally oriented exercises and tasks in the process of teaching Ukrainian grammar in general secondary education institutions. On the basis of the analysis of the works of Ukrainian lingvodidaks the signs, approaches and criteria for the classification of exercises were determined and it was concluded that the formation of grammatically normative speech of students in the process of learning the grammar of the Ukrainian language would be effective if the system of personally oriented exercises and tasks were introduced into the educational process.

In grammar learning, students should not only recognize and classify language phenomena for morphological or syntactic parsing, but also be able to use language units of all levels in oral and written speech, pay attention to difficulties (morphological, syntactic errors), norms of language units, speech culture. Therefore, the development of personally oriented exercises and tasks in the process of teaching Ukrainian grammar in general secondary education institutions will focus as much as possible on the personal space of the high school student, peculiarities of mastering the material, clarifying the content of the subjective experience of the student, taking into account the material learned in the main school interests and abilities, development skills to set goals and systematically work on their realization.

It is determined that the obligatory component of the methodological system based on the subject-subject relations of the student and the teacher are complex exercises, among which the most expedient are motivational ones (stimulate the inner personal motives of the high school student to study grammatical units of speech, striving for literacy and general success), cognitive (analytical, analytical, synthetic, and constructive – analysis of linguistic material, creation, distribution, or replacement of individual text fragments), communicative (communication situations, communication teaching problem-search or research objectives) exercises.

Key words: grammar, task, complex exercise, morphological exercise, motivational exercise, syntactic exercise, person-centered approach.

УДК 378:796.011

DOI <https://doi.org/10.31392/2311-5491/2019-70.44>

Олексієнко Я. І., Субота В. В., Головатенко О. М.

ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

У статті висвітлено актуальність компетентнісного підходу в системі вищої освіти. Обґрунтовано пріоритетність компетентнісного підходу в організації навчально-виховного процесу в закладах вищої освіти України. Проаналізовано загальні компетентності, якими має оволодіти студент-випускник. Розглянуто деякі проблеми й особливості формування загальних компетентностей у студентів на заняттях із фізичного виховання.

Компетентнісний підхід на заняттях із фізичного виховання допоможе реалізувати актуальні завдання сучасного навчання, сприяючи формуванню як загальних, так і спеціальних компетентностей студентів. Загальні компетентності – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях, для його особистісного розвитку.

Студент-випускник вищої школи має володіти такими загальними компетентностями: здатність до аналізу та синтезу; уміння застосовувати знання на практиці; планування та розподіл часу; базові загальні знання сфери навчання; застосування базових знань професії на практиці; усне та письмове спілкування рідною мовою; знання другої мови; елементарні навички роботи з персональним комп'ютером; дослідницькі уміння; здатність до самонавчання; навички роботи з інформацією (уміння знаходити й аналізувати інформацію з різних джерел); здатність до самокритики та критики; здатність адаптуватися до нових ситуацій; здатність генерувати нові ідеї.

До різних рівнів сформованості та прояву компетентностей у студентів можна віднести: 1) ступінь опанування та реалізації компетентностей у конкретному виді діяльності; 2) суб'єктивний чинник (залежність набуття компетентностей та їх реалізації в певному виді діяльності від притаманних конкретній особистості природних даних); 3) причинно-наслідковий зв'язок між сформованістю структурних компонентів компетентності.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетенція, компетентність, загальна компетентність, фізичне виховання, студент, заклад вищої освіти, заняття.